

19. SØNDAG ETTER PINSE

Matteus 21,33–46

4. oktober 2026

Denne søndagen fortsetter fortellingsenheten som begynner i Matteus 21,23, der overprestene og folkets eldste konfronterer Jesus i tempelet: «Med hvilken myndighet gjør du dette?» Jesus svarer først med spørsmålet om døperen Johannes' myndighet, deretter med lignelsen om de to sønnene (21,28–32), og nå med lignelsen om vingården. Spørsmålet om myndighet ligger derfor under hele avsnittet. Lederne spør hvilken myndighet Jesus har; lignelsen snur spørsmålet: Hvilken myndighet har de som bare er forpaktere, til å avvise vingårdseierens sønn?

Beskrivelsen av vingården henter tydelig sitt språk fra Jesaja 5,1–7. Eieren planter, setter gjerde rundt den, graver ut en vinpresse og bygger et vaktårn. I Jesaja er vingården Israel, som ikke bærer den forventede frukten. Jesus endrer imidlertid bildet: Her er hovedproblemet ikke vingården, men forpakterne som har fått den betrodde. Dette er viktig for tolkningen. De har ikke skapt vingården. Alt som er nødvendig, er allerede gitt dem før de begynner arbeidet.

Her åpner teksten seg også for et nådeperspektiv. Lignelsen begynner ikke med et krav, men med en gave. Eieren planter og gjør først i stand; først deretter forventer han frukt. Det samme mønsteret finnes i dagens lesning fra Det gamle testamentet, 2. Mosebok 20: «Jeg er Herren din Gud, som førte deg ut av Egypt» kommer før budene. Frigjøringen går forut for lydigheten. Salme 19 understreker på samme måte at Guds lov ikke er en byrde, men en livgivende gave. Nåden fjerner derfor ikke forventningen om frukt; den gjør frukten mulig.

Når høsttiden kommer, sender eieren tjenerne sine for å motta frukten som tilhører ham. Tjenerne blir mishandlet og drept. De peker tydelig mot Israels profeter og den lange bibelske fortellingen om Guds vedvarende kall til sitt folk. Legg merke til eierens tålmodighet: Han sender på nytt. Og til slutt sender han sønnen sin. Før dommen kommer, kommer kallet igjen og igjen. Sett gjennom nådens linse er derfor et slående spørsmål ikke bare: Hvor onde kan forpakterne være? Men også: Hvorfor fortsetter eieren å prøve å nå dem?

Med sønnens ankomst blir lignelsen direkte kristologisk. For Matteus' lesere er sønnen Jesus selv. De religiøse lederne har spurt om hans myndighet, men Jesus fremstiller nå seg selv ikke bare som enda en profet. Profetene er tjenerne; Jesus er Sønnen. Når forpakterne sier: «Dette er arvingen. Kom, la oss drepe ham», peker fortellingen fram mot Jesu egen lidelse og død. Men deres avvisning får ikke det siste ordet. Jesus siterer Salme 118: «Steinen som bygningsmennene vraket, er blitt hjørnestein.» Den avviste sønnen blir, gjennom Guds handling, selve grunnsteinen.

Vers 43 – at Guds rike skal gis til «et folk som bærer dets frukter» – har historisk blitt brukt til å argumentere for at kirken erstatter Israel. Dette er en problematisk lesning. Matteus selv gjør det klart i vers 45 at overprestene og fariseerne forstår at Jesus taler om dem. Lignelsen er først og fremst en dom over religiøse ledere som har behandlet Guds vingård som sin egen eiendom. Advarselen gjelder derfor også kirken: Ingen menighet, tradisjon eller kirkeleder kan gjøre krav på Guds rike som sin eiendom.

Fra et wesleyansk perspektiv kommer nåden først, men nåden søker alltid å skape et forvandlet liv. Frukten er ikke betaling for nåden, men resultatet av nåden. Filipperne 3 uttrykker nesten den motsatte bevegelsen av forpakternes: De griper etter arven; Paulus gir avkall på sine religiøse krav og «jager fram mot målet» fordi Kristus allerede har grepet ham. Lignelsens forkynnelsespotensial ligger derfor i spenningen mellom gave og ansvar, nåde og frukt. Vingården er Guds gave. Sønnen er Guds avgjørende gave. Spørsmålet er hva Guds nåde får lov til å frembringe i dem som har fått den betrodde.